

*Музичні композиції для занять
класичного танцю.*

Навчально-методичний посібник для концертмейстерів

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Кафедра теорії і методики музичної освіти та хореографії

*Музичні композиції для занять
класичного танцю.*

Навчально-методичний посібник для концертмейстерів

Мелітополь 2023

УДК 378.091.33:793.322(075.8)

Друкується згідно з рішенням Вченої ради навчально-наукового інституту
соціально-педагогічної та мистецької освіти
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
Протокол №11 від 25.05.2023

Рецензенти:

Терещенко С.В. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Червонська Л.М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Навчально-методичний посібник для концертмейстерів «Музичні композиції для занять класичного танцю» / уклад. А.М. Мітева, Г.Ф. Врубель, О.В. Переверзева / за заг. ред. Н.А. Сегеда – Мелітополь: МДПУ імені Б. Хмельницького, 2023. - 54 с.

Навчально-методичний посібник містить музичний матеріал для супроводу занять з класичного танцю. Зібрані композиції рекомендовані на допомогу концертмейстерам як навчально-методичний матеріал з урахуванням терміну викладання курсу «Класичний танець».

Відповідно до характеру та темпу вправ класичного танцю підібрано окремий музичний супровід, який сприяє засвоєнню хореографічних елементів.

Посібник рекомендовано для викладачів та студентів закладів вищої освіти і коледжів з педагогіко-хореографічним спрямуванням, керівників дитячих хореографічних колективів та гуртків, працівників культурно-освітніх установ.

ВСТУП

Домінантною стратегією освітньої політики сьогодення є реформація педагогічної науки і практики з пріоритетом на формування творчого потенціалу майбутнього вчителя. Концепція викладання дисципліни «Класичний танець» у закладі вищої освіти спрямована на забезпечення студентів-хореографів ґрунтовними знаннями і практичними навичками в процесі навчання. Але основною метою є підготовка майбутнього вчителя до творчої праці. Тому, важливе місце займають творчі можливості студента, придбані й сформовані у процесі вивчення цієї дисципліни.

Класичний танець – фундамент хореографічного мистецтва. Це краса, вишуканість, естетика рухів. Заняття класичним танцем завжди складна і кропітка робота, тому супроводжувати урок непросте завдання, тому що проблеми хореографічного акомпанементу за природою розв'язуваних виконавських завдань лежить на стику двох видів мистецтв – музики та хореографії.

Протягом довгих років піаніст вивчає таїнство інтерпертації класичної та сучасної музики. Але тут перед ним постають проблеми іншої спеціальності: потрібно миттєво і точно розуміти хореографічну мову, знати балетну термінологію, переконливо імпровізувати на завданий ритм.

Даний посібник містить музичні композиції, які є робочими імпровізаціями. Усі вони випробувані у щоденних заняттях та практичних показах. Для кожної комбінації обрано характерну ритмічну основу та артикуляційно-інтонаційну формулу, що допомагає у досягненні музично-хореографічної відповідності.

РОЗДІЛ І

В процесі навчання класичному танцю музичний супровід заняття має велике значення. Відбір музичного репертуару і його виконання має сприяти творчому й емоційному розвитку студентів та їх естетичному вихованню. Успіх роботи з хореографічним колективом багато в чому залежить від того, наскільки якісно, виразно і художньо піаніст виконує музику, доносить її зміст. Ясне фразування, яскраві динамічні контрасти допомагають студентам почути музику, відчувати її тілом і втілити у виразний рух.

Процедура підбору музичних творів базується на глибокому розумінні концертмейстером усієї системи і педагогічних традицій хореографічної освіти і передбачає:

- знання шкіл і напрямів танцювального мистецтва;
- знання традиційних форм і етапів навчання дітей хореографії;
- знання форм побудови занять, обов'язкових імпровізаційних моментів;
- знання хореографічної термінології (зокрема, французькою мовою).

До підбору музичних фрагментів пред'являються вимоги за такими критеріями: характер; темп; метро-ритм (розмір, акценти і ритмічний малюнок); форма музичного твору (одночастинна, двочастинна, тричастинна, вступ, завершення).

Вивчення класичного танцю звичайно починається з розучування класичного екзерсису. Саме він займає основну частину заняття (екзерсис біля станка, на середині залу і *allegro*). Підбір музичного матеріалу до занять хореографії ведеться концертмейстером відповідно з намірами і бажаннями хореографа. Екзерсис біля станка складається з конкретних вправ, до кожної з яких надаються свої певні музичні вимоги. На першому-другому році навчання діти займаються загальними основами хореографії. У цей момент виробляється вірна координація рухів, постановка корпусу, голови, рук, розвивається мускулатура ніг. В процесі цих

занять вони отримують знання про ритмічну організацію, розміри, музичні образи, які вони втілюють в танцях та етюдах.

В процесі роботи на простих музичних зразках відбувається знайомство з музикою та ритмічним малюнком маршу, польки, вальсу, мазурки, полонезу. Для розвитку образного мислення підбираються музичні приклади, невеликі за розміром і прості для сприйняття, але дуже яскраві за характером і музичним забарвленням. Завдяки цьому діти, прослуховуючи даний музичний фрагмент, можуть створювати міні-етюд, або втілювати конкретні образи під конкретну задану музику.

На наступному етапі навчання учні знов на заняттях стикаються з цими танцями або рухами, але вже на більш складнішому музичному матеріалі.

На третьому році навчання хореографії вводиться класичний танець, який надалі стає основою всіх танцювальних занять.

На першому році навчання класичному танцю учням даються основні початкові уявлення про нього. На початковому етапі це робиться на знайомому або нескладному музичному матеріалі, щоб учням було легше організувати свої рухи відповідно до музики. Далі рухові комбінації ускладнюються, а разом з ними ускладнюється і музичний матеріал. Це можна прослідити на конкретних прикладах: марш під музику використовується на занятті для розвитку відчуття ритму і узгодженості рухів з музикою. На початку вправи йдуть в єдиному темпі, а по мірі засвоєння – в різних темпах: з прискоренням або уповільненням, з паузами, з різною ритмічною організацією. *Plie* на початковому етапі виконується на музичний розмір 4/4, потім на 3/4.

Музичний супровід уроків танцю повинен бути дуже точним, чітко і якісно організованим, оскільки від цього залежить музичний розвиток учнів. Концертмейстер повинен дуже чітко визначити для себе задачі кожного року навчання, а також проявити не суше дотримання рекомендацій нотно-музичних

посібників з хореографії, а індивідуально-творчий підхід в підборі музичного оформлення занять.

Зупинимося на принципах підходу концертмейстера до підбору музичних фрагментів для занять класичного екзерсису біля станка. Класичний екзерсис впродовж всього навчання має певний набір елементів, які повторюються з року в рік, але, по мірі засвоєння, поступово ускладнюються, комбінуються. Музичне оформлення занять класичного танцю повинно бути вельми різноманітним як по мелодиці, так і за ритмом. Характер ритму в ході заняття часто змінюється. Коли вивчається новий рух або його окремі елементи, ритм повинен бути простим, мелодія – не складною, доступною. Потім, в процесі роботи, музичний матеріал ускладнюється, також ускладнюється ритмічний малюнок в середині такту, змінюється форма і розмір музичного фрагменту, особливо у стрибках, або при з'єднанні різних вправ в єдину комбінацію. Окрім використання нотного матеріалу, можливі і бажані музичні імпровізації піаніста.

1.1. Музичні фрагменти для класичного екзерсису повинні мати наступні властивості.

Квадратність. На початковому етапі дуже важливо, щоб твір можна було розбити на квадрати. Це означає, що один рух робиться 4 рази: хрестом-вперед, убік, назад, убік. Квадрат складається з тактів у розмірі 2/4 або 4/4. Надалі, по мірі зростання танцювальної техніки, темп прискорюється, але квадратність залишається. Складається, наприклад, комбінація з двох рухів по квадрату – це дорівнює фразі з восьми тактів: один рух – 1 такт, або три рухи по квадрату дорівнює 12 тактам. На третьому році навчання класикою це вже не має такого значення, як на першому, оскільки діти вивчають вправи в чистому вигляді, а створювані комбінації стають складнішими, і в них рухи можуть змінюватися не за квадратом. Тут беруться складніші розміри: 3/4, 6/8 і т. ін., і використовується швидший темп.

Певний ритмічний малюнок і темп. Для виконання таких рухів, як *Adagio, tendus, Rond de jambe, par terre*, ритмічний малюнок не має особливого значення, але має значення темп. Він повинен бути повільним і мелодія має бути ліричною, оскільки рухи виконуються плавно і поволі. Для виконання руху *battements tendus* необхідний чіткий ритмічний малюнок, а також присутність синкопуючого ритму. Виконання цих рухів йде в швидкому темпі восьмими тривалостями, в музичних фрагментах повинні бути присутніми шістнадцяті і восьмі тривалості (розмір 2/4 або 4/4 при повільному виконанні).

Наявність затактів. Будь який затакт має важливе значення у виконанні руху, крім того, він визначає темп всієї вправи. На початковому етапі, коли рух розучується і виконується на сильну долю, затакт не виконує вирішальної ролі, оскільки рухи на цьому етапі виконуються в повільному темпі по квадратах на сильну долю (*battements tendus, battements tendus jetes, battements frappe*). Надалі це виконує важливу роль. Будь-який затакт, окрім того, що визначає темп вправи, робить музичний фрагмент чіткішим, активізує вправи, акцентуючи слабку долю. Затакт може бути використаний у всіх вправах, оскільки з нього легше почати виконувати рух.

Темпові і метричні особливості. Розмір 2/4 може використовуватися для різних вправ. Але темп виконання і сама техніка завжди різні. *Battements tendus, battements tendus jetes, battements frappes* можуть виконуватися у розмірі 2/4 в темпах *allegro, moderato*. А вправи *battements fondues, plie, passe par terre* – у розмірі 2/4 в темпах *adagio, lento*. *Rond de jamb par terre* може виконуватися в розмірі 3/4, тобто, один рух на 1 такт. Таким чином, темп сповільнюється до *adagio* (або один рух – повний круг – на 4 такти). Те ж саме відбувається і з розміром 4/4. Темп в цьому розмірі може в різних рухах варіюватися від *lento* до *andantino*.

Метро-ритмічні особливості. На початковому етапі дрібні тривалості можуть виконуватися в 2 рази довше, але при цьому характер мелодії не повинен порушуватись. По мірі освоєння рухів темп жвавішає. На початковому етапі, коли

йде розучування руху, концертмейстер грає в повільному темпі, по мірі вивчення темп прискорюється. Те ж саме відбувається з *preparation* і при внесенні в комбінацію поз.

1.2. Основні вправи класичного екзерсису біля станка.

Розглянемо конкретно, за якими ознаками відбувається відбір музичних фрагментів для основних вправ класичного екзерсису біля станка.

Plie – розмір 4/4, 3/4; музика плавна, темп – *moderato* або *adagio*. Фрагмент повинен бути квадратним, наявність парного ритмічного малюнку не має значення. Бажана наявність затакту. Ритмічне розкладання на більш довгі тривалості не потрібно, оскільки у розмірі 4/4 один рух робиться на 1 такт. На цю вправу відбирається музичний фрагмент на 4/4 в повільному темпі.

Battements tendus – розмір 2/4; характер музики – чіткий, бадьорий; темп *allegro* або *allegretto*. Для музичного фрагменту бажана квадратність. Велике значення має ритмічний малюнок. Окрім того, має значення можливість метроритмічного розкладання. На початковому етапі рух робиться на 2/4 і 4/4 в повільному темпі, потім на 2/4 в швидкому темпі. Так само затакт і його акцентування мають велике значення для точності виконання і передачі характеру руху.

Battements tendus jetes – розмір 2/4; темп – *allegro*, чіткий ритмічний малюнок (по можливості, синкопуючий), наголос на слабку долю. На початковому етапі має значення квадратність, чіткий ритм з акцентом на «і». Наявність затакту необхідна від початкового моменту освоєння. Можливе метроритмічне розкладання до чверті. На початковому етапі темп у розмірі 2/4 повільний, потім швидкий.

Rond de jambe par terre – розмір 2/4, 4/4, 3/4; характер мелодії – плавний, темп – *andante*. Метроритмічне розкладання потрібне лише на початковому етапі, якщо дається розмір 2/4 (якщо 4/4 – не обов'язково). Один рух робиться в цьому випадку на 1 такт, таким чином, сповільнюється темп. Якщо відібраний фрагмент на 2/4, то темп має бути повільним, а якщо розмір 3/4 – швидшим.

Battements fondues – розмір 2/4 і 4/4; характер мелодії плавний, темпи – *adagio*, *largo* і *andante*. На початковому етапі потрібна квадратність, певний ритмічний малюнок не має значення, можливий затакт. Метроритмічне розкладання потрібне на початковому етапі, якщо дається розмір 2/4 (якщо 4/4 – ні); в цьому випадку один рух робиться на 1 такт, таким чином, сповільнюється темп.

Battements frappes – розмір 2/4; темп – *allegro*, чіткий і дрібний ритм. Квадратність має значення лише на початковому етапі. Ритмічний малюнок бажаний з дрібних тривалостей, краще на *staccato*. Можлива наявність затакту. Розкладання ритмічно необхідне більш на початковому етапі, коли темп повільний, ніж тоді, коли рух вже «вироблено».

Adagio – розмір 4/4, 3/4; характер музики плавний, спокійний. Темп виконання – повільний. Ця вправа додається до екзерсису на четвертому році навчання замість *develloppe*. Квадратність не має рішучого значення, так само як і ритмічний малюнок. Наявність затакту можлива, але не обов'язкова. Метроритмічне розкладання не потрібне. У розмірі 3/4 темп виконання музичного фрагменту більш швидкий, ніж у розмірі 4/4.

Anler – розмір 4/4, 2/4, 3/4; характер музики – плавний, темп – *adagio*. На початковому етапі велике значення має квадратність. Ритмічний малюнок не важливий. Можлива наявність затакту. Розкладання на довші тривалості не потрібні через повільний темп виконання руху. У розмірі 3/4 темп виконання мелодії швидшає, а характер стає більш легкий (у розмірі 2/4 – все навпаки).

Battements developpes – розмір 4/4, 3/4; характер музики – плавний, спокійний, темп *adagio*, *lento*. Оскільки цей рух передує *adagio*, то для кращого засвоєння слід підбирати квадратні музичні фрагменти. Ритмічний малюнок не має значення. Можливий початок руху із затакту. Метроритмічні розкладання музичного матеріалу не потрібні. Темп виконання повільний.

Grant battements jetes – розмір 2/4, 3/4; характер музичного фрагмента – бадьорий, енергійний; темп від *allegretto* до *allegro moderato*. На початковому етапі

необхідний чіткий квадрат. Ритмічний малюнок виконує важливу роль. Необхідні акценти на сильну долю. У розмірі 3/4 необхідна присутність затакту. Розкладання на крупніші тривалості можливі на початковому етапі навчання, темп варіюється залежно від технічної підготовки учнів – від повільного до швидкого.

Виходячи з вищенаведеного, можна сформулювати принципи, якими керується концертмейстер при виборі музичних фрагментів до вправ екзерсису біля станка.

- На початковому етапі розучування вправи виконуються в повільному темпі (один рух на 1 такт).
- Всі рухи класичного екзерсису діляться на повільні і швидкі, з чітким і плавним ритмом. Музичні фрагменти підбираються за тим же принципом: повільні (у розмірах 4/4, 2/4); зі синкопуючим ритмом (у розмірах 2/4, 3/4, 4/4); у помірному темпі (на 2/4 і 3/4).
- На початковому етапі слід звернути увагу на імпровізаційні музичні переходи (зв'язки) після кожних чотирьох тактів (у вигляді двох або чотирьох акордів), які використовуються для зміни позиції.
- Необхідно пам'ятати про квадратність, тобто один рух робиться хрестом на 4 такти, потім йде зміна. Музичний фрагмент поділяється на фрази, кожна з яких складається з чотирьох тактів. Повна комбінація складає 4 музичні фрази, і, таким чином, виходить закінчене музичне речення з 32 тактів. Коли темп збільшується, і один рух робиться на кожен долю, то фраза скорочується до 16 тактів, але при цьому вона повинна бути музично закінченою.
- Вступ до кожної вправи, на який «відкриваються» руки, називається *preparation* (приготування). На початковому етапі навчання цей розділ може бути розгорненим (8 тактів і більш), а потім коротким (2 такти і 4 такти).
- На початковому етапі вправи розучуються на сильну долю. Але по мірі їх засвоєння може знадобитися і затакт, особливе для вправ *battements tendus*,

battements tendus jetes, battements frappes, petit battements. Тому відразу слід підбирати для них два варіанти музики, з акцентом на сильну і слабку долю, з дрібним ритмічним малюнком (можна на *staccato*).

- До рухів, в яких акцентується викид ноги, підбираються музичні фрагменти з акцентом на першу долю, або самотійно можна її акцентувати в процесі гри. Це відноситься в першу чергу до *grand battements jetes*.

- На початковому етапі навчання, коли береться музичний фрагмент на 2/4 з дрібним ритмом, може знадобитися «укрупнення» ритму, тобто заміна дрібних тривалостей на більш довгі; але при цьому темп і характер музики не повинні змінюватися.

- Темпи підібраних музичних фрагментів повинні варіюватися в різних розмірах – по різному. Наприклад, 2/4 – в *allegro, andante, largo*; 3/4 – в *adagio, andantino*; 4/4 – *lento, andante, vivo*.

- Часто темп жвавішає за рахунок того, що на початку один рух робиться на цілий такт, потім тільки на сильні долі. Таким чином, під один і той же музичний фрагмент рух може бути виконано як швидко, так і в повільному темпі.

- На прості комбінації слід давати прості музичні фрагменти з ясною мелодією, в простому розмірі, з нескладним ритмічним малюнком. В тих випадках, коли використовуються складніші розміри, комбінація по квадратах виконується на 3/4, прискорюється темп, але характер музики відповідає рухам (плавний, ліричний або гострий).

- Музичний матеріал у кожному році навчання повинен поступово ускладнюватися.

- На подальших етапах навчання, коли для вивчення пропонуються складніші варіанти комбінації, концертмейстеру слід звернути увагу на те, що комбінації можуть з'єднуватися. Наприклад, *battements tendus* об'єднується з *battements tendus jetes*, при цьому музичний фрагмент теж повинен складатися з

двох частин, причому друга частина – з чіткішим ритмом. Якщо *battements fondues* об'єднується з *battements frappes*, то перший рух плавний (на 4/4), а другий – з чіткими різкими акцентами (на 2/4). Музичний фрагмент повинен відповідати цим змінам. Існує багато варіантів подібних об'єднань, і задача концертмейстера – точно підібрати такий фрагмент, щоб в ньому яскраво відчувалася зміна музичного руху.

- До вправ можуть включатися пози. Якщо музичний фрагмент йшов у повільному темпі, то це не має суттєвого значення, особливо, якщо поза приєднується в кінці. Якщо ж вона у середині, то музичний квадрат в цьому епізоді має бути розвинутим. Якщо музичний фрагмент був швидким, то у момент пози він повинен перейти на якусь плавну ліричну мелодію в повільному темпі. Коли будь-яка вправа закінчена, об'єднання з початковою позицією відбувається на два додаткові завершальні акорди. Слід додати, що всі основні вправи класичного екзерсису біля станка виконуються так само і на середині залу (але в спрощеному варіанті); надалі до них додається *allegro*.

Отже для роботи в хореографічних класах повноцінна концертмейстерська підготовка повинна передбачати:

- достатній за тривалістю етап пасивної практики (спостереження за роботою хореографічних груп з наступним аналізом і обговоренням усіх деталей);
- «активну» практику – від акомпанування щоденним екзерсисом біля станка до концертних виступів;
- ознайомлення з певним теоретичним базисом класичної хореографії, зокрема з традиційною французькою термінологією;
- певний практикум самостійного підбирання музичного матеріалу до танцювальних номерів (з врахуванням побажань хореографа-постановника).

Екзерсис біля станка

Plie

Andantino

The musical score is written for piano in 4/4 time, marked Andantino. It consists of six systems of two staves each (treble and bass clef). The key signature has one sharp (F#). The piece features a steady eighth-note accompaniment in the bass and a melodic line in the treble with various articulations and dynamics. Measure numbers 4, 7, 10, 13, and 15 are indicated at the start of their respective systems.

18

Musical notation for measures 18 and 19. The system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature has one sharp (F#) and one flat (Bb). Measure 18 features a melodic line in the treble with a slur over the first two notes and a fermata over the third. The bass line has a steady eighth-note accompaniment. Measure 19 continues the melodic line with a slur and a fermata over the final note.

20

Musical notation for measures 20, 21, and 22. The system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. Measure 20 has a melodic line with a slur and a fermata over the first two notes. Measure 21 continues the melodic line with a slur and a fermata over the final note. Measure 22 features a melodic line with a slur and a fermata over the final note. The bass line continues with eighth-note accompaniment.

23

Musical notation for measures 23, 24, and 25. The system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. Measure 23 has a melodic line with a slur and a fermata over the first two notes. Measure 24 continues the melodic line with a slur and a fermata over the final note. Measure 25 features a melodic line with a slur and a fermata over the final note. The bass line continues with eighth-note accompaniment.

26

Musical notation for measures 26, 27, and 28. The system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. Measure 26 has a melodic line with a slur and a fermata over the first two notes. Measure 27 continues the melodic line with a slur and a fermata over the final note. Measure 28 features a melodic line with a slur and a fermata over the final note. The bass line continues with eighth-note accompaniment.

29

Musical notation for measures 29 and 30. The system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. Measure 29 has a melodic line with a slur and a fermata over the first two notes. Measure 30 continues the melodic line with a slur and a fermata over the final note. The bass line continues with eighth-note accompaniment.

31

Musical notation for measures 31, 32, and 33. The system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. Measure 31 has a melodic line with a slur and a fermata over the first two notes. Measure 32 continues the melodic line with a slur and a fermata over the final note. Measure 33 features a melodic line with a slur and a fermata over the final note. The bass line continues with eighth-note accompaniment.

Battement tendu

Moderato

Measures 1-5 of the piece. The music is in 3/4 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The right hand features a melodic line with a slur over measures 2-5 and a breath mark (V) above the first note of measure 2. The left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

Measures 37-40. The right hand continues with a melodic line, and the left hand maintains the accompaniment. Measure 37 is marked with the number 37.

Measures 41-44. The right hand features a melodic line with a slur over measures 41-44. The left hand continues with the accompaniment. Measure 41 is marked with the number 41.

Measures 45-48. The right hand continues with a melodic line, and the left hand maintains the accompaniment. Measure 45 is marked with the number 45.

Measures 49-52. The right hand continues with a melodic line, and the left hand maintains the accompaniment. Measure 49 is marked with the number 49.

53

Musical notation for measures 53-56. The system consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature has three sharps (F#, C#, G#). The melody in the treble staff features eighth and sixteenth notes with various accidentals. The bass staff provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

57

Musical notation for measures 57-60. The system consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature has three sharps (F#, C#, G#). The melody in the treble staff continues with eighth and sixteenth notes. The bass staff accompaniment remains consistent with the previous system.

61

Musical notation for measures 61-63. The system consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature has three sharps (F#, C#, G#). The melody in the treble staff shows a change in rhythm and pitch. The bass staff accompaniment includes a double bar line in measure 62, indicating a measure rest.

64

Musical notation for measures 64-65. The system consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature has three sharps (F#, C#, G#). The melody in the treble staff concludes with a final note. The bass staff accompaniment ends with a double bar line.

Battement tendu jeté

Allegro moderato

The musical score is written for piano in 4/4 time. It consists of seven systems of two staves each (treble and bass clef). The key signature changes from one sharp (F#) to one flat (Bb) between measures 80 and 81. The tempo is marked *Allegro moderato*. The score features several triplet markings (indicated by a '3' below the notes) and a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) at the beginning of the first system. The piece concludes with a double bar line at the end of the seventh system.

Rond de jamb par terre

The first system of music consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). It begins with a series of chords and a melodic line that includes a grace note and a fermata. The lower staff is in bass clef and provides a harmonic accompaniment with chords and a simple melodic line.

103

The second system of music, starting at measure 103, continues the piece. The upper staff features more complex melodic patterns with slurs and ties. The lower staff maintains a steady accompaniment with chords and a simple melodic line.

107

The third system of music, starting at measure 107, shows further development of the melodic and harmonic themes. The upper staff has intricate phrasing, while the lower staff continues with its accompaniment.

111

The fourth system of music, starting at measure 111, concludes the 'Rond de jamb par terre' section. It features similar melodic and harmonic structures to the previous systems.

Port de bras

115

The 'Port de bras' section begins at measure 115. The upper staff is characterized by a series of chords and a melodic line with a fermata. The lower staff features a more active accompaniment with a series of eighth-note patterns.

118

120

122

This musical score consists of three systems of piano music, numbered 118, 120, and 122. Each system is written for a grand piano with a treble and bass clef. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The time signature is 4/4. The music features a consistent eighth-note accompaniment in the bass clef and a more complex melodic line in the treble clef. Measure 118 shows a series of chords in the treble and a steady eighth-note pattern in the bass. Measure 120 continues this pattern with some chordal changes and a more active treble line. Measure 122 concludes the system with a final chord in the treble and a half-note in the bass, followed by a double bar line.

Rond de jamb par terre

Andantino

Musical notation for measures 125-130. The piece is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The right hand features a melodic line with eighth and quarter notes, while the left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

Musical notation for measures 131-137. The right hand continues the melodic development with slurs and ties, and the left hand maintains the accompaniment pattern.

Musical notation for measures 138-144. The right hand shows more complex melodic figures with slurs, and the left hand accompaniment remains consistent.

Musical notation for measures 145-150. The right hand features a series of slurred notes, and the left hand accompaniment concludes the section.

Musical notation for measures 151-156. The right hand has a melodic line with a fermata over the final measure, and the left hand accompaniment ends with a double bar line.

Port de bras

158

Musical score for measures 158-165. The piece is in 3/4 time and B-flat major. The right hand features a melodic line with eighth-note patterns and slurs. The left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

166

Musical score for measures 166-172. The piece is in 3/4 time and B-flat major. The right hand continues the melodic line with eighth-note patterns and slurs. The left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

173

Musical score for measures 173-180. The piece is in 3/4 time and B-flat major. The right hand continues the melodic line with eighth-note patterns and slurs. The left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

181

Musical score for measures 181-184. The piece is in 3/4 time and B-flat major. The right hand continues the melodic line with eighth-note patterns and slurs. The left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

185

Musical score for measures 185-188. The piece is in 3/4 time and B-flat major. The right hand continues the melodic line with eighth-note patterns and slurs. The left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes. The piece concludes with a fermata in the final measure.

Battement fondu

190 **Andante non troppo**

Musical score for measures 190-193. The piece is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked 'Andante non troppo'. The right hand features a series of chords and dyads, while the left hand plays a steady eighth-note accompaniment.

194

Musical score for measures 194-197. The right hand continues with chordal textures, and the left hand maintains the eighth-note accompaniment.

198

Musical score for measures 198-200. The right hand shows more complex chordal structures, and the left hand continues the eighth-note accompaniment.

201

Musical score for measures 201-203. The right hand features sustained chords, and the left hand continues the eighth-note accompaniment.

204

Musical score for measures 204-206. The right hand has sustained chords, and the left hand continues the eighth-note accompaniment. The piece concludes with a double bar line.

Battement trappe

Allegretto moderato

The musical score is written for piano in 2/4 time, featuring a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The tempo is marked 'Allegretto moderato'. The score is divided into four systems, each with a measure number at the beginning of the first staff:

- System 1:** Starts at measure 208. The first staff has a 'staccato' marking. A 'V' (crescendo hairpin) is placed above the first measure of the second staff. The piece concludes with a double bar line.
- System 2:** Starts at measure 212.
- System 3:** Starts at measure 216.
- System 4:** Starts at measure 221. The piece concludes with a double bar line.

The notation includes various chords, arpeggiated figures, and melodic lines in both the treble and bass staves. The bass line is characterized by a steady, rhythmic accompaniment of chords.

Rond de jamb en lair

Allegretto

First system of musical notation, measures 225-229. The piece is in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). The right hand features a melodic line with eighth-note patterns and slurs, while the left hand provides a steady accompaniment of eighth-note chords. Measure 229 ends with a repeat sign.

Second system of musical notation, measures 229-233. The right hand continues the melodic development with eighth-note patterns and slurs. The left hand accompaniment remains consistent. Measure 233 ends with a repeat sign.

Third system of musical notation, measures 233-237. The right hand features a melodic line with eighth-note patterns and slurs. The left hand accompaniment remains consistent. Measure 237 ends with a repeat sign.

Fourth system of musical notation, measures 237-241. The right hand continues the melodic development with eighth-note patterns and slurs. The left hand accompaniment remains consistent. Measure 241 ends with a double bar line.

Petit battement

Allegro

Measures 241-244. The piece is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The right hand features a melodic line with a slur over measures 242-244 and a 'V' marking above measure 242. The left hand provides a rhythmic accompaniment of eighth-note chords.

Measures 245-247. The right hand continues the melodic line with a slur over measures 246-247. The left hand accompaniment remains consistent with eighth-note chords.

Measures 248-250. The right hand has a slur over measures 248-250. The left hand accompaniment continues with eighth-note chords.

Measures 251-254. The right hand has a slur over measures 251-254. The left hand accompaniment continues with eighth-note chords.

Measures 255-258. The right hand has a slur over measures 255-258. The left hand accompaniment continues with eighth-note chords. The piece concludes with a double bar line at the end of measure 258.

Adagio

259 **Lento**
legato

263

267

271

275

279

Musical score for measures 279-283. The piece is in a key with three flats (B-flat major or D-flat minor) and 3/4 time. The right hand features a melody with triplets and slurs, while the left hand plays a steady eighth-note accompaniment.

284

Musical score for measures 284-287. The right hand continues the melodic line with slurs and ties, and the left hand maintains the eighth-note accompaniment.

288

Musical score for measures 288-290. The right hand features a melodic line with slurs and ties, and the left hand continues the eighth-note accompaniment.

291

Musical score for measures 291-293. The right hand has a melodic line with triplets and a final measure with a fermata. The left hand continues the eighth-note accompaniment.

Grand battement

Tempo di marcia

The first system of musical notation for 'Grand battement' consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It begins with a quarter note G4, followed by a quarter note A4, and then a series of chords and melodic fragments. A dynamic marking 'V' (fortissimo) is placed above the first measure of the second half. The lower staff is in bass clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It starts with a quarter rest, followed by a series of chords and single notes, including a prominent bass line of quarter notes.

The second system of musical notation starts at measure 296. The upper staff continues with complex chordal textures and melodic lines, featuring a dynamic marking 'V'. The lower staff maintains a steady bass line with chords and single notes, providing harmonic support for the upper part.

The third system of musical notation starts at measure 299. The upper staff shows a continuation of the complex textures, with a dynamic marking 'V'. The lower staff continues with its bass line, featuring some chromatic movement in the notes.

The fourth system of musical notation starts at measure 302. The upper staff features dense chordal patterns and melodic lines, with a dynamic marking 'V'. The lower staff continues with its bass line, showing some chromatic movement.

The fifth system of musical notation starts at measure 306. The upper staff concludes with a series of chords and melodic fragments, ending with a double bar line. The lower staff continues with its bass line, also ending with a double bar line.

Екзерсис на середині зали

Temps lie

Adagio

First system of musical notation, measures 310-313. The piece is in G major (one sharp) and common time (C). The tempo is Adagio. The first staff is marked *legato*. The right hand plays chords and single notes, while the left hand plays a steady eighth-note accompaniment.

Second system of musical notation, measures 314-317. The right hand continues with chords and melodic lines, and the left hand maintains the eighth-note accompaniment.

Third system of musical notation, measures 318-321. The musical texture remains consistent with the previous systems.

Fourth system of musical notation, measures 322-324. The right hand features more complex chordal structures.

Fifth system of musical notation, measures 325-328. The piece concludes with a final chord in the right hand and a rest in the left hand.

Battement tendu

Moderato

Musical notation for measures 1-23. The piece is in 3/4 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The tempo is Moderato. A breath mark (V) is placed above the first measure. The right hand plays a sequence of chords and eighth notes, while the left hand provides a steady accompaniment of chords.

Musical notation for measures 24-28. The right hand continues with a melodic line of eighth notes and chords, while the left hand maintains the accompaniment.

Musical notation for measures 29-32. The right hand features a more complex rhythmic pattern with sixteenth notes and chords. The left hand accompaniment remains consistent.

Musical notation for measures 33-36. The right hand plays a series of chords and eighth notes, leading to a final cadence. The left hand accompaniment concludes with a few final chords.

Battement tendu jeté

Allegretto

Musical notation for measures 37-40. The piece is in 3/4 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The right hand features a melodic line with slurs and a dynamic marking of v (crescendo) above the first measure. The left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

Musical notation for measures 41-44. The right hand continues the melodic line with slurs and ties. The left hand accompaniment remains consistent with the previous system.

Musical notation for measures 45-48. The right hand introduces a trill in the first measure of this system. The left hand accompaniment continues.

Musical notation for measures 49-51. The right hand features a melodic line with slurs and ties. The left hand accompaniment continues.

Musical notation for measures 52-55. The right hand has a melodic line with a trill in measure 52, a triplet in measure 53, and a dynamic marking of f (forte) in measure 54. The left hand accompaniment continues.

Rond de jamb par terre

Andantino

The first system of music consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The music begins with a treble clef, a key signature of two flats, and a 3/4 time signature. The melody in the treble clef starts with a quarter note G4, followed by a quarter note A4, and a quarter note B4. The bass clef accompaniment starts with a half note G3, followed by a half note A3, and a half note B3.

61

The second system of music consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The melody in the treble clef starts with a quarter note G4, followed by a quarter note A4, and a quarter note B4. The bass clef accompaniment starts with a half note G3, followed by a half note A3, and a half note B3.

68

The third system of music consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The melody in the treble clef starts with a quarter note G4, followed by a quarter note A4, and a quarter note B4. The bass clef accompaniment starts with a half note G3, followed by a half note A3, and a half note B3.

75

The fourth system of music consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The melody in the treble clef starts with a quarter note G4, followed by a quarter note A4, and a quarter note B4. The bass clef accompaniment starts with a half note G3, followed by a half note A3, and a half note B3.

81

The fifth system of music consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The melody in the treble clef starts with a quarter note G4, followed by a quarter note A4, and a quarter note B4. The bass clef accompaniment starts with a half note G3, followed by a half note A3, and a half note B3.

88 **Port de bras**

Musical notation for measures 88-92. The system consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The melody in the treble clef features eighth and sixteenth notes with slurs and ties. The bass clef provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

93

Musical notation for measures 93-98. The system consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature has two flats. The melody continues with slurs and ties. The bass clef accompaniment includes chords and single notes.

99

Musical notation for measures 99-104. The system consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature has two flats. The melody concludes with a final cadence. The bass clef accompaniment includes chords and single notes.

Battement fondu

Moderato

Musical notation for measures 98-101. The piece is in 6/8 time and B-flat major. The right hand features a melodic line with a fermata over measures 99-100, while the left hand provides a steady accompaniment of chords.

Musical notation for measures 102-105. The right hand continues with a melodic line, and the left hand maintains the accompaniment. Measure 105 ends with a fermata.

Musical notation for measures 106-109. The right hand has a melodic line with a fermata over measures 107-108. The left hand accompaniment continues.

Musical notation for measures 110-113. The right hand features a melodic line with a fermata over measures 111-112. The left hand accompaniment continues.

Musical notation for measures 114-117. The right hand has a melodic line with a fermata over measures 115-116. The left hand accompaniment continues.

Rond de jambe en l'air

Moderato

First system of musical notation, measures 117-125. The piece is in 3/4 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The melody in the right hand features eighth and sixteenth notes, while the left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

Second system of musical notation, measures 126-129. The melody continues with more complex rhythmic patterns, including sixteenth-note runs.

Third system of musical notation, measures 130-133. The melody features a prominent sixteenth-note figure.

Fourth system of musical notation, measures 134-136. The melody concludes with a series of sixteenth notes.

Fifth system of musical notation, measures 137-140. The piece ends with a final cadence in the right hand and a sustained chord in the left hand.

Battement frappé

Allegretto

staccato

143

147

151

Adagio

156 **Lento**

160

165

169

173

177

3

Detailed description: This page of a musical score is titled 'Adagio' and begins at measure 156 with the tempo marking 'Lento'. The music is written for piano in common time (C). It consists of six systems of two staves each (treble and bass clef). The first system (measures 156-159) features a steady eighth-note accompaniment in the bass and a melody in the treble. The second system (measures 160-164) continues this texture. The third system (measures 165-168) shows some melodic variation in the treble. The fourth system (measures 169-172) introduces chords in the treble. The fifth system (measures 173-176) returns to a more melodic line in the treble. The sixth system (measures 177-180) concludes with a triplet in the treble and a final chord in the bass.

Grand battement

Sostenuto

Musical notation for measures 185-190. The score is in 3/4 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The right hand features a melodic line with some rests, while the left hand plays a steady accompaniment of chords.

190

Musical notation for measures 190-195. The right hand continues the melodic line with more active passages, and the left hand maintains the chordal accompaniment.

198

Musical notation for measures 198-203. The right hand has some longer notes and rests, while the left hand continues with the accompaniment.

206

Musical notation for measures 206-211. The right hand features some complex chordal textures and rests, with the left hand providing the accompaniment.

211

Musical notation for measures 211-216. The right hand concludes with some final chords and rests, while the left hand continues the accompaniment until the end of the piece.

Группа Allegro
Temps leve saute

Allegro

7

12

Pas echappe

Allegretto

23

28

31

Pas assemble

I

Allegretto

Musical notation for the first system of Part I, measures 1-7. The piece is in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat major). The right hand features a melodic line with eighth and sixteenth notes, while the left hand provides a harmonic accompaniment with chords and eighth notes.

Musical notation for the second system of Part I, measures 8-13. The right hand continues the melodic development with some grace notes, and the left hand maintains the accompaniment pattern.

Musical notation for the third system of Part I, measures 14-19. The right hand has a more active melodic line, and the left hand accompaniment concludes with a final chord.

II

Allegretto

simile

Musical notation for the first system of Part II, measures 1-6. The piece is in 2/4 time with a key signature of three sharps (F# major). The right hand has a melodic line with eighth notes, and the left hand provides a steady accompaniment of chords.

Musical notation for the second system of Part II, measures 7-12. The right hand features a first ending (1.) and a second ending (2.), both marked with repeat signs. The left hand accompaniment continues throughout.

Pas jete

Allegro

Measures 64-67 of the piece. The music is in 2/4 time. The right hand starts with a quarter rest, followed by eighth notes and a triplet of eighth notes. The left hand plays a steady eighth-note accompaniment.

Measures 68-71. The right hand features a triplet of eighth notes followed by eighth notes. The left hand continues with eighth-note accompaniment.

Measures 72-76. The right hand has eighth notes and a triplet of eighth notes. The left hand accompaniment includes some chords and eighth notes.

Measures 77-80. The right hand plays a continuous eighth-note pattern. The left hand accompaniment consists of eighth notes and chords.

Pas de chat

Allegretto

First system of musical notation for measures 81-85. The piece is in 4/4 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The right hand features a melodic line with eighth and sixteenth notes, while the left hand provides a harmonic accompaniment of chords and single notes.

Second system of musical notation for measures 86-90. The right hand continues the melodic development with some chromaticism, and the left hand maintains the accompaniment pattern.

Third system of musical notation for measures 91-93. The right hand has a more active melodic line, and the left hand accompaniment includes some dyads.

Fourth system of musical notation for measures 94-97. The right hand concludes the piece with a final melodic phrase, and the left hand provides a final accompaniment. The system ends with a double bar line.

Pas brise

Allegretto

1.

103 2.

107 1. 2.

Sissonne ouverte

Allegro

Musical notation for measures 105-118. The piece is in 3/4 time with a key signature of two sharps (F# and C#). The right hand features a melodic line with eighth and quarter notes, while the left hand provides a steady accompaniment of chords and single notes.

119

Musical notation for measures 119-123. The right hand continues the melodic development with some rests, and the left hand maintains the accompaniment pattern.

124

Musical notation for measures 124-127. The right hand has a more active melodic line, and the left hand accompaniment concludes with a final chord in the final measure.

Sissonne ferme

Allegro moderato

The first system of the musical score consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. It begins with a whole rest, followed by a series of chords and eighth-note patterns. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature, featuring a steady accompaniment of chords and eighth notes.

137

The second system, starting at measure 137, continues the musical piece. The upper staff shows a melodic line with eighth notes and chords, while the lower staff provides a consistent harmonic accompaniment with chords and eighth notes.

142

The third system, starting at measure 142, concludes the piece. The upper staff features a melodic line that ends with a fermata over a final note. The lower staff continues with its accompaniment, ending with a double bar line and repeat dots.

Grand assemble

Allegretto

Musical notation for measures 141-154. The piece is in 3/4 time and B-flat major. The right hand features a melodic line with eighth-note patterns and rests, while the left hand provides a steady accompaniment of eighth-note chords.

155

Musical notation for measures 155-162. The right hand continues with melodic phrases, and the left hand maintains the eighth-note accompaniment.

163

Musical notation for measures 163-170. The right hand has melodic lines with some grace notes, and the left hand accompaniment includes a few measures with a flat sign (b) indicating a change in the bass line.

171

Musical notation for measures 171-175. The right hand features block chords and melodic fragments, while the left hand accompaniment includes a flat sign (b) in the bass line.

176

Musical notation for measures 176-180. The right hand concludes with a final melodic phrase and a double bar line, while the left hand accompaniment ends with a final chord.

Grand jete

Allegro moderato

Musical notation for measures 174-188. The system consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The music features a series of chords and some melodic fragments in the right hand, while the left hand plays a steady accompaniment of chords.

Musical notation for measures 189-193. The system consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature has two sharps (F# and C#) and the time signature is 3/4. The music continues with chords and melodic lines in both hands.

Musical notation for measures 194-198. The system consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature has two sharps (F# and C#) and the time signature is 3/4. The music concludes with a final chord in the right hand and a sustained bass line in the left hand.

Jete entrelace

Allegro moderato

206

211

Entrechat - quatre

Allegro vivace

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It begins with a whole rest, followed by a quarter rest, and then a series of eighth and sixteenth notes forming a rhythmic pattern. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature, featuring a steady accompaniment of chords and single notes.

223

The second system of musical notation continues from the first. The upper staff shows a continuation of the melodic line with eighth and sixteenth notes. The lower staff maintains the accompaniment pattern, with some chords becoming more complex.

229

The third system of musical notation concludes the piece. The upper staff features a final melodic phrase with eighth and sixteenth notes. The lower staff provides a final accompaniment, ending with a double bar line.

Fouette

234 *Allegro assai*

Musical score for measures 234-237. The piece is in 3/4 time with a key signature of two sharps (F# and C#). The tempo is marked 'Allegro assai'. The right hand features a melodic line with eighth and sixteenth notes, while the left hand provides a steady accompaniment of chords.

238

Musical score for measures 238-240. The right hand continues the melodic development with eighth notes and rests. The left hand maintains the chordal accompaniment.

241

Musical score for measures 241-243. The right hand has a more active melodic line with eighth notes. The left hand accompaniment remains consistent.

244

Musical score for measures 244-247. The right hand features a melodic line with eighth notes and rests. The left hand accompaniment consists of chords.

248

Musical score for measures 248-251. The right hand has a melodic line with eighth notes and rests. The left hand accompaniment consists of chords. The piece concludes with a double bar line.

ЗМІСТ

Вступ. КЛАСИЧНИЙ ТАНЕЦЬ – ФУНДАМЕНТ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	4
Розділ I. КОМПОЗИЦІЯ І ПОСТАНВКА ТАНЦЮ	5
1.1 Властивості музичних фрагментів для класичного екзерсису	7
1.2 Основні вправи класичного екзерсису біля станка	9
Розділ II. ЕКЗЕРСИС БІЛЯ СТАНКА	
2.1 Plie	14
2.2 Battement tendu	16
2.3 Battement tendu jete	18
2.4 Rond de jamb par terre.....	19
2.5 Rond de jamb par terre (2).....	21
2.6 Battement fondu	23
2.7 Battement trappe	24
2.8 Rond de jamb en lair	25
2.9 Petit battement	26
2.10 Adagio	27
2.11 Grand battement	29
Розділ III. ЕКЗЕРСИС НА СЕРЕДИНІ ЗАЛИ	
3.1 Temps lie	30
3.2 Battement tendu	31
3.3 Battement tendu jete	32
3.4 Rond de jamb par terre	33
3.5 Battement fondu	35
3.6 Rond de jambe en l'air	36
3.7 Battement frappe	37
3.8 Adagio	38
3.9 Grand battement	39

Розділ IV. ГРУПА ALLEGRO

4.1 Temps leve saute	40
4.2 Pas echappe	41
4.3 Pas assemble	42
4.4 Pas jete	43
4.5 Pas de chat	44
4.6 Pas brise	45
4.7 Sissonne ouverte	46
4.8 Sissonne ferme	47
4.9 Grand assemble	48
4.10 Grand jete	49
4.11 Jete entrelace	50
4.12 Entrechat – quatre	51
4.13 Fouette	52